

A black and white photograph of a prison camp, likely Peenemünde, featuring multiple rows of barbed wire in the foreground and several buildings in the background. The overall tone is somber and historical.

BERT BIJL

DE
PEENEMÜNDE

GROTELETTER

FORMULE

THRILLERHOUSE

Er wordt een dode man gevonden in de bestuurskamer van de vrijmetselaarsloge te Amersfoort. Het blijkt Johannes de Vries te zijn, een oud-verzetsstrijder uit de Tweede Wereldoorlog. Als blijkt dat de zaak in de doofpot wordt gestopt, besluit voormalig rechercheur Cor Evertsen de zaak op zich te nemen en uit te zoeken wat er is gebeurd. Die speurtocht leidt hem terug naar de verbazingwekkende belevenissen van vrijmetselaars die tijdens de Tweede Wereldoorlog door de Nazi's vervolgd werden. Het blijkt dat heden en verleden een innige band hebben en dat de waarheid alleen boven tafel kan komen door diep in het verleden te graven...

Over de auteur

Bert Bijl wordt op bevrijdingsdag 1948 in Amsterdam geboren. In dienst van de Koninklijke Marechaussee dient hij onder meer in Brigade Soestdijk en Paramaribo. Na uitdiensttreding gaat hij eerst werken bij de Gemeentepolitie Alkmaar en daarna als commerciële piloot/vlieginstructeur in Amerika. Zijn loopbaan neemt een verrassende wending als hij voor Classic FM vanuit Londen het Klassiek Ontbijt presenteert. Hij is lid van een vrijmetselaarsloge in Amersfoort. In zijn boek *De afgehaalde Chinees*, dat eveneens gebaseerd is op ware gebeurtenissen, onderzoekt Cor Evertsen de connectie tussen de

vrijmetselarij, de AIVD (destijds BVD) en de ontsnapping van de Chinees Huang Xian uit de ambassade in Den Haag.

ISBN 978-94-6260-292-2

Bert Bijl

De Peenemünde formule

Gebaseerd op ware gebeurtenissen.

for the best thrill in town

Dit is een fictief verhaal. Enige gelijkenis met personages en situaties berust geheel op toeval.

© 2020 THRILLERHOUSE

www.thrillerhouse.com

Auteur: Bert Bijl

Omslagontwerp: Thrillerhouse

© Omslagfoto: Depositphotos

ISBN 978-94-6260-292-2

Dit boek is ook te verkrijgen als groteletterboek.

De grondstof waar dit boek van is gemaakt, is afkomstig van verantwoord beheerde bossen om wereldwijd de bossen te behouden.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, hetzij elektronisch, hetzij mechanisch, door middel van druk, fotokopie, film, geluidsband of op welke andere wijze dan ook en/of opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ter nagedachtenis aan de 80.000 vrijmetselaars
die vermoord zijn in de naziconcentratiekampen.

Bert Bijl

*At the going down of the sun
and in the morning, we will
remember them.*

(‘Met zonsondergang en in
de morgen zullen we hen
gedenken.’)

Robert Laurence Binyon
(1869 –1943)

Uit het gedicht *For the Fallen*
(‘Voor hen die gesneuveld zijn’)

1

20 APRIL 2006, AMERSFOORT

De voorjaarsstorm zocht zich krakend een weg door de takken van de bomen. Grijs wolken joegen elkaar onder een verduisterde hemel na en de regen geselde het oude gebouw in de Amersfoortse binnenstad. Binnen in het pand zaten dertig

vrijmetselaars aan lange tafels.

“Keer terug naar het westen en doe u daar kennen als vrijmetselaar.” Met deze woorden sloot de voorzittend Meester van de vrijmetselaarsloge Jacob van Campen de bijeenkomst.

De aanwezige mannen verlieten hun plaatsen en spoedden zich naar de bar om hun dorstige kelen te smeren en om over de voordracht van die avond na te praten.

Cornelis Evertsen, roepnaam Cor, oud-rechercheur van de Amsterdamse politie, had meer trek in een sigaretje. Hij kon het roken nog steeds niet laten; ondanks veelvuldig aandringen van zijn broeders. Hij vond dat hij daar alle reden toe had, dat roken. Het politiewerk lag dan wel achter hem, maar de spanningen die de vele confrontaties met de zelfkant van de samenleving in een grote stad met zich hadden meegebracht, waren met geen mogelijkheid uit zijn geheugen te branden. Nog steeds spookten de beelden van slachtoffers, die door een misdrijf om het leven waren gekomen, door z'n hoofd. In zijn tijd stond er nog geen legertje psychologen klaar om de ergste geestelijke nood te lenigen. Nee, hij had het allemaal zelf moeten doen; en daarom rookte hij.

Tien jaar was hij nu lid van de loge. Kort na zijn zevenenveertigste verjaardag was hij ingewijd als leerling. Een jaar later tot gezelschap bevorderd en weer een jaar later verheven tot Meester. Onvergetelijke indrukken. Een grote steun ook bij het verwerken van de beroepservaring.

Het logeleven beviel hem uitstekend, met iedere week de ontmoeting met mannen die hij zijn broeders mocht noemen, die zo verschillend waren onderling, maar van wie velen echte vrienden waren geworden. Nee, hij had het bepaald niet slecht getroffen, zo bedacht Evertsen.

Mijmerend over wat de medebroeder in zijn voordracht had verteld — zo'n voordracht noemden zij onder elkaar een bouwstuk — slofte hij de gang in om in de bestuurskamer naast de voordeur, die tot asiel voor de rookverslaafden was verheven, een saffie op te steken.

Op de gang voelde hij de ijzig koude wind die ongehinderd door de geopende voordeur naar binnen blies. De wind nam de regen mee naar binnen.

“Er heeft er weer eens een vergeten de deur behoorlijk achter zijn kont dicht te trekken,” dacht

hij hardop en sloot wat te stevig de oude antieke deur, die met een zwaar geluid in het slot viel. Zo zou de dader het misschien nog horen, overwoog hij bozig.

Hij viste een pakje sigaretten en de aansteker uit zijn broekzak, schudde er een sigaret uit en stak er de brand in. Toen stapte hij de bestuurskamer binnen en werd op de drempel bevangen door ontzetting. Hij kon zijn ogen nauwelijks geloven. Dit kon niet waar zijn...

Kasten, waarvan de deuren met bruto geweld waren opengerukt, een omgevallen stoel, een waardevol schilderij — het doek was gescheurd — wat scheef op zijn haak hing en houten binnenluiken voor de ramen die naar binnen uitgevouwen waren... En op de grond lag het lichaam van een onbekende oude man. Roerloos. Tegen de zeventig minstens, constateerde Evertsen toen hij zich wilde omdraaien om de anderen te waarschuwen.

De routine van de rechercheur in hem kwam tussenbeide. Zo was het in zijn carrière voortdurend gegaan. Niet de eerste impuls volgen. Eerst de zaak grondig in ogenschouw nemen. Hij besepte ook dat hij moest opschieten. Binnen enkele minuten zou hij

ongetwijfeld gezelschap krijgen van andere rokers. Hij hoorde ze al bij de zaaldeur.

Voorzichtig stapte hij de kamer binnen om niets te verstoren. Hij boog zich over de man en voelde met twee vingers in de hals. Geen teken van leven te bespeuren.

In de rechterhand hield de dode een schroevendraaier geklemd. Evertsen kon op het lichaam niet terstond sporen van geweld ontdekken. Vervolgens nam hij de omgeving scherp in zich op. Zijn ogen bleven rusten op de raar geopende houten binnenluiken.

Op de binnenkant van het rechter luik, waaronder de dode lag, zat een doorzichtig plaatje van 5 bij 10 centimeter, dat als beschermende afdekking diende van het zegel, dat de SD, de Sicherheitsdienst, de veiligheids- en inlichtingendienst van nazi-Duitsland, in 1940 op dat luik had aangebracht om aan te geven dat de Duitse bezettingsautoriteit beslag op het gebouw had gelegd.

Al kort na de Duitse inval was de vrijmetselarij in Nederland tot verboden organisatie verklaard. Alle maçonnieke attributen waren naar Duitsland afgevoerd. Ook die van de Amersfoortse loge waren

in beslag genomen.

Toen ze in 1945 weer bevrijd waren, hadden de broeders na vijf bange bezettingsjaren hun pand weer in gebruik kunnen nemen. Zij besloten dat het zegel als herinnering aan die verschrikkelijke tijd bewaard diende te worden. Zij hadden het beschermende plaatje aangebracht.

Het doorzichtige plastic plaatje dat met vier kleine schroeven op het luik was bevestigd, hing nu scheef. Het werd slechts op zijn plaats gehouden door één schroef. De overige drie lagen op de grond naast het lichaam van de dode.

Evertsen keek er naar.

Op dat moment stak broeder Wim Stam, met zijn vierenzeventig jaar het oudste lid van de loge, zijn grijze hoofd door de deuropening.

“Wat is hier in hemelsnaam aan de hand?” riep hij verbaasd uit.

Evertsen reageerde bliksemsnel, trok Stam aan de revers van zijn colbert naar binnen en sloot de deur. Hij zei, zijn stem beheersend: “Wim, die vent is dood. Zo heb ik hem hier net aangetroffen.”

Stam keek geschokt naar het lichaam van de dode en de ravage eromheen, maar bleef verder opmerkelijk

kalm.

“Het lijkt wel of het weer oorlog is,” zei hij slechts. “Wim blijf hier, kom in hemelsnaam nergens aan,” maande Evertsen hem. “Ik ga onze voorzittend Meester halen. Paniek is wel het laatste wat we kunnen gebruiken.”

Evertsen verdween door de deur die hij achter zich sloot.

De politie was binnen enkele minuten ter plaatse. Eerst kwamen een paar geüniformeerde agenten die, nadat zij door een half geopende deur de bestuurskamer hadden overzien, de recherche waarschuwden. Niemand mocht het pand meer in of uit. De aanwezige broeders moesten in de zaal blijven, werden gehoord en moesten, geschokt als zij waren, een verklaring afleggen en ondertekenen. Geen van de broeders had iets van de inbraak gemerkt en er was kennelijk niets gestolen.

De recherchefotograaf maakte documenterende foto's en nadat de politiearts zijn onderzoek had afgerond, werd het lichaam van de onbekende dode door twee mannen van een begrafenisonderneming op een brancard gelegd en per lijkwagen afgevoerd voor sectie.

Pas nadat rechercheurs van de technische opsporingsdienst hun sporenonderzoek hadden verricht, mochten de broeders het logegebouw verlaten en naar huis gaan. Sommigen bleven buiten nog even napraten.

Evertsen was in het gebouw gebleven. Hij zat met een whisky, die bijna op was, voor zich aan een van de tafels in de grote zaal.

In gedachten verzonken liet hij zijn ogen over de glas-in-loodramen dwalen. Met hun maçonnieke voorstellingen schietlood, passer, winkelhaak en waterpas, leverden deze overdag, vooral als ze door zonlicht werden beschenen, een fantastisch schouwspel. Bij menig bezoeker begon met die ramen het nieuwsgierige gesprek over de vrijmetselarij. Evertsen had dáár nu geen oog voor. Hij dacht na over de dode, bejaarde inbreker en het losgedraaide dekplaatje van het zegel op het houten luik in de bestuurskamer. Over het laatste had hij niets gezegd toen hij door een rechercheur, die hij niet kende, werd gehoord. Om de een of andere reden had hij er het zwijgen toe gedaan.

Ook over het feit dat hij een oud-collega was had hij niets gezegd.

Hij dacht na over de woorden van de voorzittend Meester die de broeders, nadat de politie was vertrokken, had toegesproken. De voorzitter vond het triest dat een oude inbreker op die manier aan zijn eind was gekomen, maar was vooral blij dat er niets was gestolen. Hij had zich opvallend bezorgd uitgelaten over het nadere politieonderzoek en de eventuele schade die de vrijmetselarij, nu zij op het punt stond haar 250-jarig bestaan in Nederland te gaan vieren, door negatieve publiciteit zou kunnen oplopen. Gelukkig zou het geen invloed hebben op de in het kader van het jubileum in mei geplande ontvangst van de Engelse en Duitse broeders met wie door deze loge al heel lang een vriendschapsband werd onderhouden. Ten slotte had de voorzittend Meester Evertsen bedankt voor zijn adequate optreden waardoor de rust in de loge enigszins bewaard had kunnen blijven. Daarna waren hij en de overige broeders vertrokken. Evertsen had nog graag even met Wim Stam gesproken, maar die was ook onmiddellijk na het politieonderzoek naar huis gegaan. Wellicht had hij hem meer kunnen vertellen over het zegel van de SD op het luik, die kennelijk doelwit van de inbraak was

geweest.

Hij dronk het bodempje whisky in één teug leeg en verliet de zaal.

Terwijl hij de deur van het logegebouw achter zich in het slot liet vallen, wist hij ineens wat hem te doen stond. Ook al was hij een gepensioneerde rechercheur, hij nam zich voor deze zaak tot op de bodem uit te zoeken.

Na het overlijden van zijn vrouw, die hij met toewijding tot het einde had verzorgd, had hij afleiding gevonden in het lezen van maçonnieke boeken en het luisteren naar de muziek van zijn favoriete componist Mozart. Die was ook een vrijmetselaar geweest.

Enfin, hij had nu alle tijd van de wereld en nu kon hij zich eindelijk weer eens echt nuttig maken. Het gaf hem een plezierig gevoel.

Het regende nog steeds toen hij het logegebouw achter zich liet en de donkere straat inliep.

20 APRIL 1945, BERLIJN, DUITSLAND

De hel was losgebroken.

De Führerbunker, waarin Hitler en stafleden zich bevonden, en de nabij gelegen Kancelarij, hadden flinke inslagen van granaten moeten incasseren. De verste buitenwijken van Berlijn lagen al in puin en

het oude historische centrum was nu ook binnen het bereik gekomen van de langeafstandsartillerie van het Russische leger dat onder leiding van generaal Zjoekov het 9e en 13e leger van generaal Steiner steeds verder en verder terugdrong.

De val van Berlijn was nog slechts een kwestie van tijd.

In de ruime ontvangstzaal van de Kanselarij stonden de hoogste officieren die al in Berlijn waren of er nu speciaal naar toe waren gereisd, te wachten op hun leider. Adolf Hitler was vandaag jarig, maar echt te vieren viel er weinig.

Maar *Ordnung muss sein* (*Er moet orde zijn*) en als een bevestiging van hun onvoorwaardelijke trouw stonden ze keurig in rijen opgesteld. De belangrijkste en hoogsten in rang op de eerste rij: Wilhelm Keitel, opperbevelhebber van de Duitse strijdkrachten; Alfred Jodl, chef van de Staf Operaties van de Duitse Strijdkrachten; Hans Kreibitz, Chef Generale Staf van het Duitse leger; Joseph Goebbels, minister van Propaganda; Herman Fegelein, commandant van de SS-brigade en Hitlers zwager; Heinrich Himmler, leider van de SS en het hoofd van de Duitse geheime politie; Walther Hewel,

staatssecretaris van buitenlandse zaken; en Hitler's privésecretaris Martin Bormann. De lageren in rang daarachter.

De SS was de Schutzstaffel, oftewel de beschermingsafdeling.

Kapitein Karl Steinmann van de Abwehr, de Duitse inlichtingendienst, keek op de rug van Himmler. Hij had een gloeiende hekel aan die man. Door zijn toedoen was zijn vroegere baas Wilhelm Canaris, commandant van de Abwehr, als landverrader opgepakt en in een cel gegooid. Canaris zat in het complot van Claus von Stauffenberg om Hitler te vermoorden. De aanslag was mislukt. Steinmann, wiens bescheiden rol in dit complot ondanks de bescherming van Canaris niet onopgemerkt was gebleven, werd kort daarna overgeplaatst van de Abwehr naar de SS-Staf van Himmler. In normale vreedstijd was dit onmogelijk geweest. Maar dit waren geen gewone tijden. Verre van dat. De hele krijgsmacht lag, door het desastreuze verloop van de oorlog, volledig overhoop.

Himmler, leider van de SS, had aan de touwtjes getrokken. Er was geen ontkomen aan geweest. En nu stond Steinmann hier. Letterlijk en figuurlijk in

het hol van de leeuw te wachten op Hitler.
Steinmann was een echte Duitser, maar had een grote afkeer van alles wat met de nazi's te maken had. Hij haatte de nazi's. En niet alleen omdat hun grootste drijfveer de vernietiging van het Jodendom was... Zijn haat kende ook nog een ander motief. Hij hoopte vurig dat zijn verzonden berichten op de juiste plek waren ontvangen.